

Z A P I S K I

Spominu Ane Pavlove

Koncem januarja t. l. so časniki raznesli vest, da je v Haagu nenadoma umrla slovita ruska plesalka Ana Pavlova. Sredi delovanja, na vrhuncu umetniške dozorelosti. In kulturni svet je občutil, da se mu utrnil topel žarek čiste lepote.

Pred dvema letoma je Ana Pavlova s svojimi tovariši gostovala v beneškem gledališču »Malibran«. Njen izbrani orkester je s finim okusom in umevanjem vodil zagrebški dirigent Karlo Baranović. Ko je temà vokvirila oder in je zavesa odgrnila pravljichen svet, se je sredi gruče gozdnih vil prikazala Pavlova. Tedaj se je zgodilo nekaj nenavadnega in nepojmljivega: njeno telo je plesaje izgubilo vso telesnost, valovi glasbe so ga objeli, nosili po odru ko svetlo prikazen in se v njem upodabljali. Še nikoli nisem skrivnostne sile glasbe tako neposredno, tako močno, tako plastično doživel kot tedaj. V ritmu in mimiki njenega telesa je godba vriskala in ihtela, hrepenela in trpela, se smehljala in zmagovala. In v linijah in valovanju njenih rok in v gibih in poletu njenih nog je glasbeni motiv zaživel svoje trenutno utelešenje. Skrivnost, ki bi je beseda še zajeceljati ne mogla, čuvstvovanje, ki ga glasba s tajno silo v nas le nejasno zbudi, je našlo v ritmičnem plesu te bogonadarjene umetnice dovršeni izraz. Zakaj preko onemoglega molka besede, preko barve in lika, preko meje, kjer izzveni zadnji akord — sega tvorna sila umetniškega plesa po zadnjem izrazu. In ples Ane Pavlove je iz molka in luči, iz barve in lika, iz glasbe in ritma, iz mimike in linij ustvarjal duše bežni obraz... Tedaj sem razumel, zakaj je kralj David s pesmijo psalmov in z godbo cimbalov ter piščali plesal pred skrinjo Gospodovo.

Duševni ustroj Ane Pavlove, njen izrazito dramatični talent jo je iz ozkega koreografičnega kroga avignil kmalu do samolastnega izražanja čiste glasbe in jo nujno dovedel do romantike. Bil je predvsem otroški svet pravljič (»Čarovnica punčk«) in bajk (»Čarobna piščalka«), poosebljene prirode (Straussova »Pomlad«, Chopinovo »Jesensko listje«, Čajkovskega »Snežinke«), bile so romantične zgodbe prevarane ljubezni (Glazunova »Amarilla«), bilo je žvrgolenje pite

in zadnja, bridko lepa pesem Saint-Saënsovega »Umirajočega laboda«, bil je Grieg, Rimski-Korzakov in Rubinstein, bili so Chopinovi valčki, poloneze in mazurke in še ruski, ciganski in orientalski narodni plesi: to je bil svet, v katerem se je Pavlovina plesna umetnost izživljala in vedno znova porajala.

Ta bajni in romantični svet lepote je Ana Pavlova nosila širom sveta, od San Francisca do Tokia, od Bergena do Kapskega mesta, ga pojmovala ne samo kot kulturno, marveč tudi kot etično poslanstvo in ga zato nikjer in nikoli ni ponižala ali oskrunila. V dobi duhovnega razkroja, psihoanalitičnih blodenj, mrzlih umstvenih konstrukcij, ki jim pravimo »nova stvarnost«, v dobi ubitih sanj in surrealizma — je Ana Pavlova, zadnja in nedosežna učenka bivše plesne šole v Peterburgu, podajala v svoji harmonično dovršeni umetnosti sanje in smeh, otroškost in radost, ljubezen in bridkost, obup in zmago v glasbo vklenjene človeške duše, nje najtišjo in najglobljo skrivnost in nam darovala utrinke večnosti, brez katerih nobene umetnosti ni in biti ne more.

Alojzij Res

Iz uredništva

Ko prevzemamo od odstopivših urednikov, gg. prof. Franceta Koblarja in dr. Franceta Steleta uredništvo Doma in sveta, se zavedamo, da prevzemamo bogato kulturno dediščino, ki bo tvorila trdno osnovo tudi vsemu našemu bodočemu delu. Svetlo tradicijo Doma in sveta, ki je zapustila tako važne mejnike v slovenskem duhovnem razvoju, bomo skušali neprekinjeno nadaljevati in iskati v novem času novih vsebin in oblik. Ob tej priliki čutimo dolžnost, da se zahvalimo odstopivšima urednikoma za njihovo delo, s katerim sta v duhovno najkritičnejšem času pogumno in odkritosrčno utirala nove smeri.

V zavesti, da se bodo odzvali klicu skupnega dela, vabimo dalje naše sotrudnike k nadaljnjemu zvestemu sodelovanju in oblikovanju slovenske kulturne sodobnosti. Končno veljaj naša napotnica vsem naročnikom in prijateljem lista, ki skupno z uredništvom in sotrudniki ostvarjajo zamisel Doma in sveta.